

JURIDISKA FAKULTETEN

YTTRANDE

Diarienummer
V2026/883

Datum 2026-06-01

Adressat
Justitiedepartementet

Juridiska fakultetsstyrelsen
Ellika Sevelin, universitetslektor
Mats Tjernberg, professor

Remiss: Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Ju2026/00665

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av universitetslektor Ellika Sevelin och professor Mats Tjernberg.

Allmänt

Juridiska fakultetsstyrelsen är kritisk till förslagen i sin helhet. Inledningsvis vill fakultetsstyrelsen framhålla att den stora mängden utredningar och lagförslag på liknande områden (bla andra SOU 2025:1, SOU 2025:2 och prop 2025/26:78, SOU 2025:33, SOu 2025:95, SOU 2025:114, SOU 2026:13) samt den mycket korta utredningstiden för föreliggande utredning riskerar att underminera kvaliteten i lagstiftningsarbetet. Särskilt problematiskt framstår det **genom** att utredningen SOU 2026:13, som innehåller en definition av kriminell sammanslutning, kom precis innan denna utredning skulle redovisa sitt uppdrag.

Vidare beklagar fakultetsstyrelsen att direktiven utformats så att utredningen inte förutsättningslöst haft möjlighet att undersöka om det är lämpligt att införa så pass rättighetsinskränkande åtgärder som att frånta personer svenskt medborgarskap. Även om förslagen skulle befinnas vara i linje med Sveriges internationella åtaganden, och andra länder infört sådan möjlighet, innebär inte det att det är lämpligt

med hänsyn till medborgarskapets status som rättighetsbärare. Utredningens i och för sig lovvärda genomgång av argument emot detta framstår därför närmast som en pliktskyldig uppräkningslista utan värde. Det är vidare anmärkningsvärt att utredningen enligt uppdraget ska arbeta fram förslag som är förenliga med Sveriges åtagande enligt internationella konventioner, samtidigt som instruktionen innebär att det förslag med visst innehåll ska läggas fram oavsett vad utredningen finner i övrigt. Resultat blir anmärkningsvärt nog att utredningen, i delen som gäller brott som hotar Sveriges vitala intressen lägger fram ett förslag trots tveksamhet kring om det är förenligt med Sveriges konventionsåtaganden.

För det fall regeringen ändå går vidare med förslagen lämnar fakultetsstyrelsen detaljerade synpunkter enligt nedan.

Återkallelse av svenskt medborgarskap på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande

Fakultetsstyrelsen tillstyrker att handlandet måste ha varit medvetet samt att medborgarskapet inte skulle ha beviljats om de korrekta uppgifterna varit kända.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker också att skillnad inte ska göras på hur medborgarskapet har förvärvats.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker vidare att medborgarskap aldrig ska kunna återkallas om det medför att personen ifråga blir statslös.

Fakultetsstyrelsen noterar att oriktiga uppgifter kring brottslighet som personen varit dömd för eller avtjänat fängelsestraff bör kunna läggas till grund för återkallelse av medborgarskap. Juridiska fakultetsstyrelsen avstyrker den del av förslaget som innebär att oriktiga uppgifter om begångna brott för vilka personen inte är dömd, har avtjänat fängelsestraff eller varit misstänkt för kan läggas till grund för återkallelse av medborgarskap (jfr s. 160 i utredningen). Att enskilda inte förväntas ange sig själva är en grundläggande rättslig princip, varför detta framstår som avvikande.

Särskilt om barns rättigheter

Fakultetsstyrelsen avstyrker förslaget om att återkalla barns medborgarskap utifrån förälders agerande. Till att börja med framstår denna behandling som svårförsvard ur ett barnperspektiv. Vidare anser fakultetsstyrelsen att även om barnets bästa, enligt utredningens förslag, ska beaktas i bedömningen riskerar barn att drabbas av omfattande rättighetsförluster till följd av ageranden som ligger utanför deras egen kontroll. Fakultetsstyrelsen vill påpeka att FN:s barnkonvention uttrycker att barn ska erkännas som självständiga rättighetsbärare och att det är barnets bästa som i första hand ska beaktas. Barnets intressen har därmed hög prioritet och är inte bara ett bland flera överväganden. Barnets bästa ska säkerställas utan någon form av diskriminering på grund av vårdnadshavares eller föräldrars ställning (artikel 2).

Vidare kan förslaget att barn under arton kan förlora sitt medborgarskap på grund av förälderns oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande leda till den svårförsvarligen situationen att underåriga barn förlorar sina medborgarskap utifrån föräldrarnas handlande samtidigt som syskon som hunnit fylla arton behåller sitt.

Återkallelse av svenskt medborgarskap vid allvarlig brottslighet

Brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet eller brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen

Juridiska fakulteten delar den oro som uttrycks i utredningen (s 293) för att inkludering av gängrelaterad brottslighet i brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen kan stå i strid med Sveriges åtagande i internationella konventioner, och avstyrker därför detta alternativa förslag. På grund av ordvalet "Sveriges vitala intressen" ges den felaktiga uppfattningen att detta alternativ ligger närmare såväl konventionstexterna och övriga länders reglering, men det är viktigt att notera att de i alla redovisade länder utom Danmark, samt i konventionstexten, ges vitala intressen en betydelse som ligger närmre uttrycket "Sveriges säkerhet" (s 290 ff).

Det finns i svensk rätt ingen etablerad definition av vad som anses vara brott som allvarligt hotar Sveriges vitala intressen. Om detta alternativ införs leder det till osäkerhet vid tolkning. Särskilt som innebörden av det alternativa förslaget skiljer sig ifrån innebörden av begreppet i konventionstexten (Explanatory report to the European Convention on Nationality, se ref i utredning s 78). För att återkallelse av medborgarskap ska bli aktuellt krävs dessutom att brottet ska ha begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk, vilket det ännu saknas en legaldefinition av (s 207). Det är ett begrepp som förekommer i kriminalpolitiska sammanhang och i förarbeten men är inte ett etablerat rättsligt begrepp i den mening att det kan anses kunna ligga till grund för ett så ingripande beslut mot enskild som återkallelse av medborgarskap får anses utgöra. Det förstärks av att gängkriminalitet är ett begrepp med oklar innebörd, vilket innebär att det alternativa förslaget leder till fler gränsdragningsfrågor i såväl rättsligt hänseende som i bevishänseende, samt att det i sin tur blir mer betungande ur utredningssynpunkt för såväl Migrationsverket som för övriga myndigheter.

Oavsett vilket av alternativen som väljs tillstyrker Juridiska fakultetsstyrelsen av rättssäkerhetsskäl att lagrummet bör innehålla en uttömmande uppräkningslista av vilka brott som omfattas av bestämmelsen.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker att skillnad inte ska göras på hur medborgarskapet har förvärvats.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker vidare att medborgarskap aldrig ska kunna återkallas om det medför att personen i fråga blir statslös.

Brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet

Juridiska fakultetsstyrelsen är tveksam till att inkludera brotten i 13 kapitlet mot bland annat bakgrund av att FNs särskilda rapportör för miljöförsvare under Århuskonventionen kritiserat Sverige för att miljöaktivister vid flera tillfällen åtalats och/eller dömts för sabotage. Fakultetsstyrelsen anser vidare att inte tillräckliga skäl visats för att inkludera brott i terroristbrottslagen. Särskilt framstår som det

tveksamt att inkludera de mindre allvarliga brotten medlemskap eller samröre med terroristorganisation.

I övrigt när det gäller de brott som föreslår allvarligt hota Sveriges säkerhet, föreslår fakultetsstyrelsen att återkallande enbart ska kunna ske om personen dömts till minst sex års fängelse. De brottskategorier som hotar Sveriges säkerhet är redan i sig av så allvarlig natur att det blir svårt att skilja ut dem som *allvarligt* innebär hot genom hänvisning till ett maxstraff på fyra år.

Bedömning av brotts allvarlighet

Juridiska fakulteten ansluter sig till Lagrådets tidigare ståndpunkt (Lagrådet, utdrag ut protokoll vid sammanträde 2024-02-15, Ändringar i medborgarskapslagen, s 4) att allvarlighetsgraden av ett brott bör bedömas utifrån den konkreta straffmätningen av det aktuella brottet snarare än det abstrakta straffvärdet för brottstypen utifrån argumentet att ett enskilt brott med lågt straffvärde inte kan sägas vara allvarligt för att brottstypen har ett högt abstrakt straffvärde. Eftersom återkallelsen bör avse faktiska brott bör detta, åtminstone för brott där dom avkunnats i Sverige, vara möjligt att ta hänsyn till. Kanske skulle ett hänsynstagande till det konkreta straffvärdet och de abstrakta kombinerats likt vad som föreslagit i Finland (s 128 f) för att kunna tillämpas även på de som dömts för flera olika brott?

Särskilt om barns rättigheter

Fakultetsstyrelsen avstyrker att barns medborgarskap ska kunna återkallas på grund av begångna brott. Juridiska fakultetsstyrelsen vill särskilt framhålla olämpligheten av att återkalla barns medborgarskap vid brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen. Utifrån dagens kunskapsläge vet vi att barn som begår brott med koppling till gängkriminalitet ofta också är brottsoffer och utsatta för grooming. Det framstår som alltför långtgående att frånta dem medborgarskap.

På s. 262 f- framhåller utredningen att en återkallelse av barn i åldern 13 - 14 år som dömts för brott, aldrig bör kunna komma i fråga utifrån principen om barnets bästa. Juridiska fakultetsstyrelsen avstyrker därför att möjligheten till detta inte föreslås avgränsas helt i lagtexten.

Enligt artikel 40 i barnkonventionen ska barn som begått brott behandlas på ett sätt som främjar deras återanpassning i samhället. Artikel 40 i barnkonventionen slår fast att åtgärder mot barn som begått brott ska syfta till återanpassning och rehabilitering. Att frånta ett barn dess medborgarskap är svårförenligt med rehabiliteringsperspektivet eftersom svaret på barns brottslighet är permanent uteslutning snarare än återintegration i samhället.

Processen vid återkallelse av medborgarskap

Möjligen vore det lämpligt att reglera att utredningen bör påbörjas så snart som möjligt efter att dom vunnit laga kraft om inte särskilda skäl föreligger.

Juridiska fakultetsstyrelsen ser en risk för att avsaknaden av register över dubbla medborgarskap skulle kunna medföra en indirekt olikabehandling av olika former av medborgarskap även om lagstiftningen formellt inte gör någon skillnad på medborgarskap som förvärvas automatiskt, genom anmälan eller ansökan. Den information som finns att tillgå hos Skatteverket är datum för förvärvande av medborgarskap. Det är enkelt att tänka sig att skäl att misstänka och utreda för dubbelt medborgarskap kan uppstå när någon förvärvat sitt svenska medborgarskap senare i livet. För den som förvärvat svenskt medborgarskap vid födseln finns det inte på motsvarande sätt något registerdata som ger skäl till utredning, vare sig personen förvärvat även ett annat medborgarskap vid födelsen eller vid senare tidpunkt förvärvat ytterligare ett medborgarskap. På detta sätt skulle förslaget indirekt kunna leda till en uppdelning i olika typer av medborgarskap.

Det framstår som ändamålsenligt att ge uppgiften att fatta beslut om återkallelse av medborgarskap åt migrationsverket.

Slutligen tillstyrker fakultetsstyrelsen förslaget om muntlig förhandling, offentligt biträde samt överklagbarhet, att barn som berörs ska höras samt att migrationsverket ska ha bevisbördan.

Preskriptionstid, ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Juridiska fakultetsstyrelsen avstyrker det faktum att preskriptionstid inte byggts in i de föreslagna reglerna. Utan en preskription riskerar personer med dubbelt medborgarskap att leva hela livet i Sverige med osäkerhet om deras medborgarskap kan tas ifrån dem. Det är enligt fakultetsstyrelsen inte tillräckligt rättssäkert att väga in tiden som gått i proportionalitetsbedömningen, eftersom den enskilde aldrig kan vara säker på att medborgarskapet inte återkallas. Enligt fakultetsstyrelsen är de effektivitetsskäl som anförs i utredningen inte tillräckligt motiverade.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker att förslaget att bara medborgarskap som förvärvats efter lagens ikraftträdande ska kunna återkallas på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker också att bara brott som begåtts efter ikraftträdandet ska kunna läggas till grund för återkallelse av medborgarskap. Fakultetsstyrelsen anser att starka rättssäkerhetsskäl talar för detta. Dessa skäl måste väga tyngre än de skäl som enligt regeringen och utredningen anser tala för möjligheter att återkalla medborgarskap.

Enligt delegation

Ellika Sevelin

Mats Tjernberg